

Modul 5 – Repertoararbeid

Av Torild Rosenvinge

© Torild Rosenvinge 2016

All sitering av teksten skal krediteres forfatteren.

Innhold

Innledning.....	2
Kjennetegn ved godt repertoar	2
Et musikkstykke av god kvalitet kjennetegnes ved	2
Torilds tips for å finne godt repertoar	3
Valg av repertoar	3
Langsiktige musikalske mål som styrer repertoarvalg	3
Temakonsserter og ulike spesialprosjekter	3
Bestillingsverk/ny musikk	4
Originalskrevet musikk eller arrangementer?	4
Eldre korpsarrangementer	4
Hvordan finne repertoar på internett	4
Prøvespille repertoar i korpset?	5
Praktisk arbeid	6
Enkle tilpasninger	6

Innledning

Det er repertoarvalget som styrer korpsets utvikling og som i stor grad bidrar til å tenne musikantene til hjemmeøving. Først og fremst må du brenne for å formidle de valgte musikkstykkene til musikantene. Om du i utgangspunktet ikke liker all musikken like godt, er det større sjanse for å lykkes hvis du lærer deg å like musikken før du presenterer den for musikantene. Hvis ikke du klarer å opparbeide entusiasme, er det bedre å velge et annet stykke.

Kjennetegn ved godt repertoar

Når man leter etter repertoar til korpset, leter man samtidig etter relevante utfordringer til de enkelte musikantene/instrumentgruppene i korpset. Man kan gjerne også lete etter repertoar som utfordrer en selv. Er det for eksempel vanskelig å dirigere skjeve taktarter? Kanskje det hadde vært moro for både korpset og dirigenten om man jobbet litt ekstra med dette en periode? (Da må også dirigenten øve litt ekstra hjemme...).

Ofte er det beste kjennetegnet ved godt repertoar at stykket klinger mer imponerende enn det faktisk er. Et godt korps kan få selv de dårligste musikkstykkene/arrangementene til å klinge bra, men det er ikke sikkert det er like motiverende å jobbe med slike stykker.

Et musikkstykke av god kvalitet kjennetegnes ved

- **Melodi:** De musikalske temaene egner seg til å både spille og synge, er lette å like, og har en viss slitestyrke. De er dermed godt melodimateriale.
- **Stemmeføring:** Hvis det er lett å synge stemmene, er det også lettere å øve dem inn på instrumentet. Umusikalske sprang i mellomstemmene er ofte et tegn på at arrangøren ikke har lykkes godt nok med stemmeføringen.
- **Rytme:** Rytmer som brukes, både i melodimaterialet og ellers, skal føles naturlige og ikke oppkonstruerte. For øvrig må gjerne musikken inneholde noen rytmiske utfordringer for korpset, både for blåsere og slagverkere.
- **Harmoni:** Velg stykker i tonearter og med et harmonisk innhold som er tilpasset korpsets nivå. Enkelte stykker kan ha et spennende harmonisk tonespråk som du må bruke tid på å øve inn, mens andre stykker ofte forstås umiddelbart av musikantene. Tenk over at standard «4-chord songs» kan bli kjedelig i lengden.
- **Arrangement:** Stykket må være arrangert slik at flest mulig instrumentgrupper får relevante utfordringer. Finn arrangementer med spennende motmelodier slik at flere instrumentgrupper føler seg viktige samtidig. Stykker som inneholder mye pauser i enkelte stemmer bør unngås eller begrenses, særlig for yngre musikanter. Arrangementer av pop-musikk med en melodi kun akkompagnert av «kjedelige» stemmer og trommesett, kan være lite utviklende og motiverende over tid.
- **Instrumentasjon:** Instrumentasjonen må være tilpasset nivået til ditt korps. Hvis de ulike instrumentene i stor grad brukes i ytterkanten av sitt register, er det vanskelig å få stykket til å fungere. Tenk også over registerskiftet på klarinett og krevende posisjonsbytter på trombone. I begge tilfeller kan en halvtones forskjell være en for stor utfordring.
- **Form:** Stykket bør ha en form som kan forstås av dirigent og musikanter. Du som dirigent bør kunne grunnleggende formlære slik at du kan formidle stykkets

oppbygning til musikantene. En god komponist/arrangør har et godt grep om form, og dette kan ofte brukes til å skille gode arrangementer fra mindre gode.

Torilds tips for å finne godt repertoar

- *Sjekk korpsets notearkiv.* Mange korps har gode notearkiv. Kanskje finnes det noen godbiter der som kan gjenbrukes/tilrettelegges? Uansett er det dumt å kjøpe inn notemateriell som korpset har fra før.
- *Ring en venn.* Du kjenner kanskje en korpsdirigent du anser for å være flink med repertoar? Kanskje han/hun kan gi deg tips? Om du ikke kjenner noen, går det likevel an å ringe noen du har respekt for og spørre vedkommende til råds. De fleste vil oppleve det hyggelig å kunne være til nytte.
- *Sjekk hva andre tilsvarende korps har fremført i konkurranser.* På hjemmesiden til NMF finnes resultatlister fra konkurranser. Her finnes også oversikt over hva de forskjellige korpse har spilt i den aktuelle konkurransen.
- *Let opp repertoar via hjemmesidene til de store noteforlagene.* Her finnes som oftest lydfiler du kan lytte på. Mer om dette senere i teksten.

Valg av repertoar

Valg av repertoar henger nøye sammen med metodikk og progresjon. Hvis du ønsker en jevn og stabil besetning, må du bruke repertoaret for å motivere til dette. For eksempel kan man velge stykker med utfordrende hornstemmer selv om man bare har ett bra horn. Da vil hornisten blomstre, og flere vil få lyst til å spille instrumentet.

Velg repertoar som gir nok utfordringer til de eldste og flinkeste. Deretter kan du tilpasse og forenkle stemmer slik at også de yngste og svakeste musikantene opplever mestringsfølelse. Pass allikevel på at du ikke velger for vanskelig repertoar, og at du velger repertoar som gir alle grupper nok å gjøre. Sett sammen repertoaret slik at hver enkelt musikanter har minst ett musikkstykke å glede seg til på øvelsen.

Det er nå så mye god korpsmusikk tilgjengelig på markedet at det vil være mulig å finne godt og utviklende repertoar til alle korps. Dette gjelder så godt som alle nivåer og besetninger, bare du leter på de rette stedene.

Langsiktige musikalske mål som styrer repertoarvalg

Sett deg noen langsiktige musikalske mål for korpset og gjør en analyse av hva som må til for å nå målet. Hvis målet er bedre klang, bedre artikulasjon og bedre teknikk, må du først konkretisere kjennetegnene på når målet er nådd. Deretter må du finne stykker som utfordrer og utvikler korpset på disse områdene. Andre utviklingsområder kan for eksempel være: synkoper, fraser, intonasjon, skjeve taktarter, tempoforandringer og rubato. Velg ut noen fokusområder for hver periode, og sørg for en passelig blanding slik at du finner utfordringer for enhver smak.

Temakonsserter og ulike spesialprosjekter

Mange korps har god erfaring med å lage konsertkonsepter/forestillinger med ett bestemt tema eller fokus på en bestemt stilart/musikkgenre. Velg allikevel et repertoar til disse

prosjektene som bidrar til ønsket musikalsk utvikling. Evt. må du passe på at det blir tilstrekkelig variasjon mellom de ulike prosjektene gjennom året. Husk at korpset først og fremst er til for musikantenes del og ikke for publikum. Hvis fokuset på konsertproduksjon blir for stort i forhold til korpsets utviklingsfokus, vil korpset før eller siden møte veggen.

Bestillingsverk/ny musikk

Enkelte korpsdirigenter er også dyktige komponister/arrangører som skriver og arrangerer musikk tilpasset eget korps. Dersom du selv ikke gjør slikt, kan du bestille spesialkomponert/spesialarrangert musikk til korpset fra noen som er god på dette.

Originalskrevet musikk eller arrangementer?

Musikantene bør gjøres kjent med originalskrevet korpsmusikk. Det finnes etter hvert veldig mye bra musikk på ulike nivåer og for ulike besetninger. Samtidig finnes det mange gode arrangører som skriver gode og utviklende arrangementer for skolekorps. Om du skal velge originalskrevet musikk eller arrangementer, kommer an på hva slags musikk du leter etter, men det anbefales å ha en god blanding gjennom sesongen.

Eldre korpsarrangementer

Mange av stykkene som var populære for en del år siden, er ikke like relevante i dag. Det handler både om musikkstil og om det håndverksmessige. Mange eldre korpsarrangementer har en stemmeføring som gjør at de ofte klinger dårligere enn de nyere. Særlig kan klarinettstemmene være lite egnet. De ligger gjerne i et for høyt register, og tar ikke hensyn til registerskiftet. Horn- og tubastemmene er i tillegg ofte uinteressante – hvorfor må f.eks. hornistene alltid spille etterslag på marsjer?

Det har etterhvert skjedd noe med komponisters og arrangørers bevissthet i forhold til ulike aldersgrupper og ferdighetsnivåer. Siden 1990-tallet er man blitt mer bevisst forskjellene mellom skole- og voksenkorps, og det har blitt en sterkere spesialisering innen aspirant- og juniorkorps. Samtidig er det viktigere i dag at musikken skal være minst like interessant for utøverne som for publikum. Alt dette gjør at nyere komposisjoner og arrangementer oftest er å foretrekke. Hvis du allikevel vil gjenbruke eldre ting, anbefaler jeg at du setter av tid til tilpassing. Ikke minst finnes det mange flotte skolekorpsmarsjer av eldre årgang som gjerne kan gjenbrukes ved å tilpasse hovedsakelig klarinett, horn- og tubastemmene.

Hvordan finne repertoar på internett

- *Besetning:* Kan du bruke stykker arrangert for noenlunde full besetning, eller bør du satse på flexi-arr?
- *Vanskelighetsgrad?* Musikkstykkene er sortert etter grad, fra grad 1-6. Vær oppmerksom på at norske korpsarrangementer/komposisjoner ofte er gradert høyere enn amerikanske. Norske stykker på grad 3 tilsvarer ofte grad 2-2,5 i amerikanske noter.
- *Hvor langt skal stykket være?* Har korpset kondis nok til å øve inn/fremføre stykker på 6-7 minutter, eller bør du satse på noe som varer maks 2-3 minutter eller kortere?
- *Klarer korpset overganger med temposkifter/taktartskifter?* Velg evt. et stykke med kun én overgang for å begrense slike utfordringer.

- *Leter du etter originalskrevet musikk eller arrangementer?* Definer hva slags musikk du leter etter, og tilstrebe en god blanding.
- *Finn deg et favorittforlag/nettsted:* Det kan være lurt å gjøre seg kjent ett nettsted av gangen.
- *Finn deg noen favorittarrangører og –komponister:* En komponist/arrangør som skriver bra på grad 3-4, skriver gjerne også bra på grad 1-2. Det finnes mange komponister som har spesialisert seg på å skrive pedagogisk materiell for de yngste.
- *Finn serier som passer for ditt korps:* Du kan med litt tilpasning ofte bruke serier med større/annen besetning enn du har i ditt korps. For eksempel kan stykker for marching band ofte tilpasses norske korps med liten besetning. Disse stykkene inneholder få stemmer fordi de skal læres utenat. Dersom du velger å bruke arrangementer for marching band, må slagverkstemmene tilpasses, da et norske korps normalt har andre instrumenter til rådighet.
- *Lytt systematisk før du handler:* Ved å høre gjennom stykkene noen ganger, får du et godt inntrykk av musikken. Øv deg på å følge ulike instrumentgrupper mens du vurderer om de enkelte stemmene er spennende og utviklende nok for dine musikanter. Det krever litt trening å lytte slik, men det er lurt å øve seg opp til dette. Du må være forberedt på å gjøre noe bomkjøp i starten, men dette vil du lære av.
- *Øv opp egen smakssans:* Det kan være lurt å regelmessig lytte til anerkjent klassisk musikk av både nyere og eldre årgang for egen allmenndannelse. Når man så lytter kritisk til innspilt skolekorpskorpsmusikk med tanke på eget korps, vil man etter hvert bli i stand til å skille godt fra mindre godt.
- *Eksempelsider:* Mange forlag legger ut de første sidene i det aktuelle partituret. Selv om du ikke får sett gjennom hele stykket, gir dette ofte en god pekepinn på hvordan stykket er lagt opp, og utfyller inntrykket du får via lytting.

Prøvespille repertoar i korpset?

En relativt vanlig måte å velge ut repertoar på, er å låne bæreposer med noter og prøve disse ut i korpset. Denne metoden fungerer ikke optimalt fordi:

- Korpset velger konstant for lett repertoar
 - Musikantene velger det stykket som låter best under utprøving, men det er ofte for stor avstand mellom mestringsnivå og ferdighet i bladspill
 - For lite motiverende over tid
 - Musikantene begynner å kjede seg lenge før konsert
- Tilfeldighetene rår
 - Umulig å styre hva korpset skal jobbe med av basisferdigheter
 - Vanskeligere å skape god progresjon og utvikling av korpset
 - Utvelgelsen styres av de sterkeste røstene i korpset
- For lite variasjon i utfordringer for instrumentgruppene og enkeltmusikantene
 - Fører til at de store instrumentgruppene vokser i korpset vokser og de små blir borte
- Korpset utvikler seg for lite ved mye bladspill
 - Demotiverende for de svakeste som ikke henger med

Selv har jeg gått helt over til å sette opp repertoaret uten å prøve det i korpset først. Jeg velger et par stykker mer enn jeg trenger, og bruker innøvningsprosessen til å finne hvilke stykker som skal prioriteres. Musikantenes musikkønsker noteres underveis, jeg følger med

på hva som dukker opp av nye stykker på markedet, og jeg merker meg hva slags musikk korpset liker å spille. Deretter bruker jeg denne kunnskapen når jeg leter etter utviklende repertoar. Jeg mener at jeg treffer bedre på repertoarvalget med denne metoden, enn om stykkene prøves ut i korpset på forhånd. Dessuten unngås det å bruke mye prøvetid til prøving og feiling – tid som heller kan brukes til produktivt arbeid. Dette fører igjen til at musikantene må være tilstede på alle øvelser for ikke å gå glipp av noe: En god sirkel.

Praktisk arbeid

Lag liste over stemmefordelingen i alle grupper, og spesielt i slagverk. Pass på at alle holder seg til det som er avtalt, og at man beholder samme stemme hvis man mister noten sin. Det hender at musikanter får nye stemmer underveis i øveprosessen, at man plutselig mangler en stemme, eller har fått skjev stemmefordeling, når konserten nærmer seg. Du som dirigent må bidra til at musikantene har orden i notene sine, og at korpset har gode rutiner. Få hjelp av foreldre og korpsleder slik at du sparer tid på øvelsen.

En velprøvd og god arbeidsmetode har vært å dele ut hele repertoaret på én øvelse ved starten av en ny innøvingsperiode. Gjør klar mapper til hver enkelt musikanter med navn på, og fyll dem med ferdig tilpassede stemmer du ønsker hver enkelt skal spille. Se gjennom alle mappene og sjekk at hver musikanter har fått et godt sammensatt repertoar med riktig dose utfordringer. Da øker muligheten også for at hver enkelt musikanter føler seg sett av dirigenten. Ha gjerne stemme klare et par uker før utdeling. I tillegg er det lurt å ha stykker på lager i tilfelle man trenger noe ekstra repertoar i løpet av øveprosessen.

Synes du kanskje dette virker altfor tidkrevende? Min erfaring er at det arbeidet jeg legger ned i planlegging og tilrettelegging av repertoaret før hver innøvingsperiode, gjør at jeg kan flytte på dette i mange uker, ofte helt til konserten er ferdigspilt. I motsatt fall har jeg opplevd å måtte kave meg gjennom øvelsene, og være på konstant leting etter nye løsninger. Ha også en plan for hvordan du håndterer det at musikanter har mistet noter.

Enkle tilpasninger

- Sett inn klammer i notene. Alle trenger ikke spille alt.
- Forstørre noter på kopimaskinen – lettere å lese større noter.
- Skrive grep her og der.

Større endringer av stemmen, gjør ofte stemmene mer rotete. Det er min erfaring at dette er til lite hjelp for de svakeste musikantene. Sett derfor av nok tid, og lag nye stemmer i Finale/Sibelius eller lignende. Det er verdt innsatsen!